АГУЛЬНАЧАЛАВЕЧЫЯ КАШТОЎНАСЦІ Ў СІСТЭМЕ АДУКАЦЫІ

Паздзеева Т.В.

Адной з класічных адукацыйных каштоўнасцей з'яўляецца выхаванне характару, якасцей чалавека, якія патрэбны грамадству і адпавядаюць традыцыям. Сярод гэтых якасцей найбольш важнымі былі нормы свядомых паводзін (табу, запаведзі, устрыманне ад "грахоўных" дзеянняў і думак), а таксама дабрачыннасці (пакорлівасць, міласэрнасць, адвага, шчодрасць і інш.). Такія традыцыйныя культурныя ўзоры чалавека на працягу вякоў увасабляліся адукацыяй.

У сувязі з прынцыпамі свабоды, самавызначэння, самаактуалізацыі чалавека гэтыя традыцыйныя ўзоры сення ставяцца пад пытанне. Зразумела, яны па ўсю моц дзейнічаюць у шырокай сетцы рэлігійных навучальных устаноў, у ідэалагізаванай адукацыі. Аднак канец халоднай вайны і зварот, няхай нават дэкларатыўны, Беларусі і краін Усходняй Еўропы да прынцыпаў лібералізму сведчаць аб агульнай ліберальнай накіраванасці ў развіцці чалавечай цывілізацыі. Значыць, у філасофскім, стратэгічным падыходзе да адукацыі разлічваць на новае адраджэнне і росквіт нормаў і дабрачыннасцеи у адукацыі не прыходзіцца.

З другога боку, адыход адукацыйных сістэм ад выхаваўчай ролі, які атрымаў шырокае распаўсюджанне ў ліберальных краінах Захаду, вядзе да вядомых негатыўных вынікаў: абыякавасці, сацыяльнага эскалізму, адсутнасці ці абмежаванасці духоўных запытаў, што найбольш выразна праяўляецца ў наркаманіі і злачыннасці.

Прыглядзімся да нашай ацэнкі розных сацыяльных заганаў. З традыцыйнага маралістычнага пункту гледжання ўсе яны тлумачацца забыццем вечных запаведзяў і адмаўленнем ад вечных дабрачыннасцей. Калі наглядзець на з'яву з каштоўнаснага пункту погляду, справа выглядае зусім інакш. Важны не адыход ад нейкіх вечных узорных якасцей чалавека, а тыя шкоды, якія наносяцца агульначалавечым каштоўнасцям.

Злачыннасць парушае асноўныя правы чалавека, недатыкальнасць яго асобы, жылля, уласнасці. Наркаман знішчае ўласную свабоду, паколькі праз вядомы тэрмін ен ужо нічога іншага не зможа зрабіць, акрамя як здабываць і ўжываць наркотыкі. Сацыяльнае раўнадушша і эскалізм небяспечны для палітыка-прававых, культурных, экалагічных каштоўнасцей, якія патрабуюць абароны і падтрымкі.

Адсюль вынікае выснова: чалавечыя якасці могуць быць любымі, але агульначалавечыя каштоўнасці павінны быць абаронены. Выхаваўчую функцыю нельга адмяняць, аднак адукацыйная каштоўнасць у аспекце выхавання павінна быць сфармулявана па-новаму. Яе ідэя можа быць выражана ў такім умоўным звароце Адукацыі да Чалавека (успомнім дыялог Сакрата з законамі): будзь такім, як ты сам сябе ўяўляеш у тваім свабодным самавызначэнні. Але агульначалавечыя каштоўнасці застаюцца непарушнымі. Яны маюць патрэбу ў ахове і падтрымцы, у тым ліку і тваей. Ты свабодны ва ўсім астатнім, але за агульначалавечыя каштоўнасці ты ў адказе".

Галоўнай адукацыйнай каштоўнасцю ў аспекце выхавання з'яўляецца адказнасць за агульначалавечыя каштоўнасці.

Гэты імператыў, з аднаго боку, устойлівы - клопат аб агульначалавечых каштоўнасцях будзе патрэбны заўседы, з другога боку, гнуткі - наколькі склад і змест агульначалавечых каштоўнасцей мяняюцца з часам. Гэта дазваляе разлічваць, што дадзеная адукацыйная каштоўнасць, у выпадку яе канстытуалізацыі і распаўсюджвання, зможа доўгі час адыгрываць ролю арыенціра ў пераасэнсаванні і развіцці выхаваўчай функцыі адукацыі.

О РОЛИ ЦЕЛЕПОЛАГАНИЯ В МЕТОДИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ

Гуцанович С.А.

Для успешного решения многих задач обучения и воспитания подрастающего поколения современному учителю необходимо иметь не только достаточно высокую профессиональную и методическую подготовку, но и соответствующие знания об особенностях протекания психических процессов учащихся. Он должен видеть, в каком направлении идет формирование личности молодого человека и владеть широким арсеналом адекватных приемов и способов своевременной психолого-педагогической коррекции этого процесса. При этом важна роль учителя в регулировании, предвидении и прогнозировании умственного развития его подопечных.

Чтобы на практике перечисленные выше показатели могли продуктивно использоваться, необходимо у студентов развивать интегративный психический процесс целеполагания (целеобразования). В работах А.Н.Леонтьева, Б.Ф.Ломова, О.К.Тихомирова, А.Ф.Есаулова целеобразование рассматривается как важная проблема исследования процесса мышления. Наряду с этим отмечается, что целеполагание может выступать в трех формах: как процесс, как действие и как деятельность.

При рассмотрении формирования целеполагания в методической подготовке студентов математических специальностей следует рассмотреть особенности его влияния на познавательные процессы, в частности на мышление. На практических и лабораторных занятиях по методике преподавания математики целесообразно создавать ситуации, характерные для работы в школе, чтобы студенты не только формулировали цели по определенному уроку и планировали особенности изучения математического материала, но и могли объяснить, как то или иное требование учителя будет воспринято учащимися.

Для сравнительного анализа адекватности потребностей учащихся в изучении математики с их возможностями следует учить студентов выделять промежуточные цели, рассматривать переходы от предварительных к окончательным целям, образовывать иерархии и временные последовательности целей.

Динамика формирования целеполагания во многом зависит от умения студента отбирать соответствующие методы, приемы для достижения намеченной цели в предполагаемой